

*Дніпропетровський національний університет
імені Олеся Гончара*

МАТЕРІАЛИ

**IV Всеукраїнської
науково-практичної конференції
з міжнародною участю**

Сучасні соціально-гуманітарні дискурси

ЧАСТИНА II

22 березня 2014 р.

м. Дніпропетровськ

УДК 009(51)
ББК 6/8я52
С 74

Рецензенти:

д-р політ, наук, проф. Шепелєв М. А.
д-р філос. наук, проф. Шевцов С. В.

Друкується за рішенням Вченої ради

факультету суспільних наук і міжнародних відносин
ДНУ ім. Олеся Гончара
(Протокол № 9 від 20 березня 2014 р.)

Редакційна колегія:

д-р філос. наук, проф. Токовенко О. С. (науковий редактор), д-р істор. наук, проф. Городяненко В. Г., д-р політ, наук, доц. Тупиця О. Л., д-р філос. наук, проф. Осетрова О. О., к. політ, наук, доц. Пашченко В. І. (відп. секретар).

С 74 «Сучасні соціально-гуманітарні дискурси». *Матер. ІV Всеукр. наук, конфер. з міжнар. участю*, м. Дніпропетровськ, 22 березня 2014 р.): у 3-х частинах. - Д.: ТОВ «Інновація», 2014. - ч. 2. - 200 с.

У збірнику подано матеріали Четвертої всеукраїнської наукової конференції з міжнародною участю «Актуальні проблеми соціально-гуманітарних наук», яка відбулася 22 березня 2014 р. Коло обговорених проблем: політичні науки в Україні та світі, зовнішня політика України та міжнародні відносини, досягнення філософії та культурологія, проблеми та перспективи історичної науки в Україні, соціологія та соціальна робота, регіонознавство та краєзнавчі дослідження.

Для науковців, викладачів вищих навчальних закладів, а також аспірантів і

студентів соціально-гуманітарних факультетів.

ISBN 978 - 966 - 8676 - 97 - 3

УДК 009(51)

ББК 6/8я52 ©

©Дніпропетровський національний
університет імені Олеся Гончара, 2013

© Колектив авторів

РОЛЬ ТА ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-ВИХОВНОЇ РОБОТИ
ДЛЯ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ СТІЙКОСТІ
СТУДЕНТІВ ДО ДІЙ ПРИ НС

Актуальність дослідження. Перш ніж аналізувати основні поняття даної теми варто розглянути визначення надзвичайної ситуації.

Надзвичайна ситуація (НС) — це порушення нормальних умов життя і діяльності людей на об'єкті або території, спричинене аварією, катастрофою, стихійним лихом, епідемією, епізоотією, епіфітотією, великою пожежею, застосуванням засобів ураження, що призвели або можуть призвести до людських і матеріальних втрат [2].

Всі ми добре знаємо, що таке надзвичайна ситуація і які наслідки від неї можуть бути, але як правильно діяти в таких ситуаціях мало хто знає, саме тому важливим є інформування населення та формування у нього морально-психологічної стійкості до дій. Проведення такого роду інформаційно-виховної роботи з різними віковими категоріями є дуже важливим і необхідним.

Тому успішне вирішення завдань цивільної оборони, особливо в умовах надзвичайних ситуацій залежить не тільки від професійної підготовки особового складу формувань та населення, але і від моральної і психологічної підготовки.

Варто зазначити, що у сучасних умовах провідну роль у системі засобів інформаційно-виховної роботи відіграють саме засоби масової інформації: система державного теле- і радіомовлення, центральні і місцеві служби, відповідні служби у навчальних закладах, на підприємствах, в установах та організаціях.

Метою проведення інформаційно-виховної роботи є створення в державі умов безперервності, єдності і поступовості з обов'язкового вивчення громадянами України основних способів захисту і дій у надзвичайних ситуаціях.

Аналіз літературних джерел. Вивчивши літературу, що стосується даної теми, можна сказати, що поверхнево або частково питання, що стосуються дій людей під час надзвичайних ситуацій розглядаються у підручниках та посібниках з безпеки життєдіяльності та цивільного захисту.

Особливо корисним для студентів можуть бути психологічні основи навчання людини готовності до дій в екстремальних умовах – Береговий Г.Т., Пономаренко Г.А. [1]. Дуже детально питання інформаційно-вихідної роботи для формування морально-психологічної стійкості студентів до дій при НС розглядається у підручнику «Цивільна оборона» під редакцією О.П.Депутата, І.В.Коваленко та ін. У літературному джерелі вивченню даної проблеми приділяється цілий розділ, де детально описуються як теоретичні питання, так і практичні особливості поведінки студентів під час надзвичайних ситуацій. Описуються рекомендації щодо надання першої допомоги тим, хто цього потребує. Детально охарактеризовані способи оповіщення населення в випадках виникнення критичних ситуацій [2].

Саме особливості надання психологічної допомоги постраждалим та учасникам надзвичайних ситуацій описано у праці В. Снігульської, Т. Забаріло «Надання психологічної допомоги в екстремальних і надзвичайних умовах». Цей випуск присвячений саме цій проблемі. Авторкою дається визначення психологічної допомоги, рекомендації студентам та відповіді на найбільш поширені запитання, що стосуються даної тематики [3].

Варто зазначити, що вивчення даної проблеми неможливе без аналізу нормативно-правових актів, що регулюють питання з охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту [4, 5].

Виклад основного матеріалу. Навчання студентів вищих навчальних закладів освіти до дій у НС проводиться згідно реалізації вимог Положення про функціональну підсистему "Освіта і наука України" Єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру", затвердженого наказом МОН України від 03.09.2009 року № 814 [5].

Для забезпечення підвищення рівня знань студентів, курсантів та слухачів вищих навчальних закладів з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту, підготовка студентів ВНЗ проводиться також згідно спільного наказу МОН України, МНС України, Держкомітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 року № 969/922/216 "Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України"[4].

Навчання студентів вищих навчальних закладів за нормативними навчальними дисциплінами "Безпека життєдіяльності", "Основи охорони праці", "Охорона праці в галузі" та "Цивільний захист", проводиться для підготовки їх як майбутніх керівників підприємств, установ, організацій – організаторів цивільного захисту, гарантів безпеки та здоров'я колективів [4].

На сьогодні, в зв'язку з тими ситуаціями, що відбуваються у світі підвищилася роль цивільної оборони в захисті населення і об'єктів

90

господарської діяльності від наслідків надзвичайних ситуацій. Відповідно до цього значно зросла необхідність активізувати роботу з пропаганди ЦО, способів і засобів, дій населення в НС. А для цього необхідно сформувати в них високу морально-психологічну стійкість, мужність, відвагу, професійну майстерність при виконанні завдань ЦО в екстремальних умовах.

Від діяльності відповідних органів, які забезпечують навчання та підготовку студентів до дій під час надзвичайних ситуацій залежить те, наскільки вони зможуть швидко зорієнтуватися в тій ситуації, що виникла, наскільки зможуть ефективно застосувати теоретичні знання та власні вміння, які вони здобули в процесі навчання [1].

Варто зазначити, що успішне вирішення завдань ЦО, особливо в умовах надзвичайних ситуацій залежить не тільки від рівня професійної підготовки населення, але і від моральної і психологічної підготовки.

Моральна підготовка — це цілеспрямоване теоретичне і практичне виховання людей в дусі патріотизму, почуття любові до своєї Батьківщини, її культури, традицій, святинь, духовної та психологічної готовності виконувати свої обов'язки, формування у них моральних принципів поведінки в умовах НС [2]. Психологічна підготовка — це формування у людей психологічної стійкості, тобто якостей, які посилюють здатність людей виконувати завдання в умовах стихійного лиха, аварії та катастрофи, успішно переносити найсуворіші випробування, будь-які моральні і фізичні навантаження, у критичні моменти не втрачати самовладання, проявляти стійкість, мужність і відвагу, діяти в складній обстановці вміло і активно [2].

Отже, моральна і психологічна підготовка — єдиний нерозривний процес виховання в особового складу ЦО і населення політичних, моральних і психологічних якостей, які забезпечують успішне переборювання труднощів при виконанні завдань цивільної оборони в різних умовах.

Гостроту психологічних потрясінь різного характеру можна знизити, якщо завчасно навчати людей як діяти у тій обстановці, яка може скластися в екстремальних ситуаціях. Для морально-психологічної підготовки людей велике значення має участь у комплексних навчаннях ЦО, в ході яких створюються умови, найбільш близькі до тих, які можуть виникнути у НС. Під час навчальної діяльності у людей виробляється автоматизм, навички і звички, які позитивно впливають на стійкість їх психіки, виховується сміливість, самовладання, готовність до виконання ними своїх обов'язків у дуже складній обстановці. Це важливо тому, що люди, які мають знання і навички проведення рятувальних робіт, у всіх випадках реальної небезпеки виявляються більш стійкими у психологічному відношенні [2].

Найефективніше сприяє розвитку у студентів здатності протистояти страху — практичне виконання нормативів, прийомів і способів захисту у

надзвичайних ситуаціях, це допомагає їм адаптуватися в умовах надзвичайних ситуацій. Тренування навиків евакуації значно зменшують хвилювання і розгубленість людей в той період, коли виникають такі ситуації.

Часто використовують під час навчального процесу і кінофільми чи відеофільми, де відображено дії населення у надзвичайних умовах. Варто зазначити, що людям необхідна правдива інформація. Тому коли надаються

91

дані про обстановку, прийняті рішення, порядок поведінки і дій населення, завдання і способи їх виконання, це повинна бути оперативна, правдива і своєчасна інформація. В таких випадках для інформування населення використовували радіо, телебачення, пресу, інтернет [3].

Отже, правильно проінформоване населення отримує змогу підготувати план дій, вирішити що і як їм потрібно робити для того щоб врятуватися самому та допомогти іншим.

Ідейна і морально-психологічна підготовка залежить від того, наскільки люди, стикаючись з надзвичайними ситуаціями, усвідомлюють важливість того, що вони роблять та необхідність діяти.

Вихованню серед особового складу високої відповідальності за виконання завдань ЦО, готовність до виконання своїх обов'язків щодо забезпечення захисту населення, запобігання виникненню НС і покликана пропаганда ЦО. Пропаганда ЦО – це розповсюдження знань та іншої інформації з ЦО, способів і засобів захисту населення, вміння діяти у надзвичайних ситуаціях, формування у людей віри в ефективність заходів ЦО. Перед пропагандою ЦО стоять дві групи завдань: загальні і спеціальні [3].

Підготовка формувань ЦО та проведення комплексних і інших навчань, навчання населення за програмою ЦО включає дії населення з сигналів оповіщення ЦО, правила користування засобам захисту, способи надання само-

і взаємодопомоги, першої медичної допомоги порядок заповнення захисних споруд, дії в екстремальних умовах [3].

Проведення інформаційно-виховної роботи, що стосується питань цивільного захисту, з студентами вищих навчальних закладів, має підготувати їх до дій у разі виникнення надзвичайних ситуацій.

Висновки. В ході даної роботи було розглянуто особливості проведення інформаційно-виховної роботи для формування морально-психологічної стійкості студентів до дій при НС . Інформаційно-виховна робота проводиться в державі для того, щоб створити умови безперервності, єдності і поступовості з обов'язкового вивчення громадянами України основних способів захисту і дій у надзвичайних ситуаціях.

Моральна і психологічна підготовка являють собою єдиний нерозривний процес виховання в особового складу цивільної оборони і населення політичних, моральних і психологічних якостей, які забезпечують успішне переборювання труднощів при виконанні завдань цивільної оборони в різних умовах. Таким чином, навчання студентів особливостей цивільного захисту та безпеки життєдіяльності є дуже важливим процесом. Адже, в результаті проходження такого студенти будуть психологічно готовими до прийняття рішень в умовах надзвичайних ситуацій.

Література:

1. Береговой Г.Т., Пономоренко Г.А. Психологические основы обучения человека готовности к действиям в экстремальных условиях // Вопросы философии №1. – 1983 – С. 45-49.

2. Депутат О.П., Коваленко І.В., Мужик І.С. Цивільна оборона .Навчальний посібник. За редакцією полковника В.С. Франчука. - Львів: Афіша, - 2000 р. - 336 с.

3. Надання психологічної допомоги в екстремальних і надзвичайних

умовах [Текст] / В. Снігульська, Т. Забарило // Здоров'я та фізична культура. Шкільний світ : газ. для вчителів фізкультури, основ здоров'я, ОБЖ : інформ.-метод. вид. - 2011. - N 13. - С. 1-10.

4. Наказ МОН України, МНС України, Держкомітету України з промислової безпеки, охорони праці та гірничого нагляду від 21.10.2010 року № 969/922/216 "Про організацію та вдосконалення навчання з питань охорони праці, безпеки життєдіяльності та цивільного захисту у вищих навчальних закладах України"[Електронний ресурс].

5. Положення про функціональну підсистему "Освіта і наука України" Єдиної державної системи запобігання і реагування на надзвичайні ситуації техногенного та природного характеру.